

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

НАУКОВИЙ ВІСНИК
МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
СЕРІЯ: ПЕДАГОГІКА

2(33)' 2024

ЗАСНОВАНИЙ
У ВЕРЕСНІ 2008 РОКУ

ВИХОДИТЬ ДВІЧІ НА РІК

ЗАПОРІЖЖЯ
2024

УДК 378 (066)
ББК 74.58
Н 34

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

- ВЕНЦЕВА Надія** – доктор педагогічних наук, професор кафедри менеджменту та адміністрування, Бердянський державний педагогічний університет (Україна);
- ВОРОВКА Маргарита** – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та педагогіки мистецтва, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);
- КОЛЕВА Красимира** – доктор філології, лектор, Шуменський університет «Єпископ Костянтин Преславський» (Республіка Болгарія);
- КОНОВАЛЕНКО Тетяна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германської філології та методики викладання германських мов, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);
- КРУГЛИК Владислав** – доктор педагогічних наук, професор кафедри інформатики і кібернетики, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);
- КУЧАЙ Тетяна** – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки та психології, Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II (Україна);
- ЛЯПУНОВА Валентина** – доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);
- МАКСИМОВ Олександр** – доктор педагогічних наук, професор кафедри хімії та хімічної освіти, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);
- НЕЧИПОРЕНКО Валентина** – доктор педагогічних наук, професор, ректор, Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» (Україна);
- ПАВЛЕНКО Анатолій** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи, Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» (Україна);
- ПОЗДНЯКОВА Олена** – доктор педагогічних наук, перший проректор, доцент кафедри спеціальної освіти та психології, Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» (Україна);
- ПОЗДНЯКОВА-КИРБЯТ'ЄВА Елліна** – доктор соціологічних наук, професор, проректор з навчальної роботи, Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» (Україна);
- СЕГЕДА Наталя** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освітології та педагогіки мистецтва, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);
- ФУНТИКОВА Ольга** – доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти, Маріупольський державний університет (Україна);
- ЦОКУР Ольга** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри романо-германської філології і методики викладання іноземних мов, Міжнародний гуманітарний університет (Україна);
- ШЕВЧЕНКО Юлія** – доктор педагогічних наук, професор кафедри початкової і спеціальної освіти, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна).

РЕДАКЦІЯ

- Головний редактор**
СЕГЕДА Наталя
- Заступник головного редактора**
КОНОВАЛЕНКО Тетяна
- Відповідальний редактор**
ДУБЯГА Світлана
- Редактор-перекладач**
БАРАНЦОВА Ірина
- Коректор**
МАДЕНОВА Олена
- Комп'ютерна верстка**
ОДНОРОГ Тетяна
- Адреса редакції**
вул. Наукового містечка, 59,
м. Запоріжжя, Запорізька область,
Україна, 69000
e-mail: pedagogy@mdpu.org.ua

Присвячений актуальним проблемам гуманітаризації і гуманізації освіти. Автори розглядають освітні феномени та явища у філософсько-антропологічному вимірі, порушують проблеми творчого розвитку суб'єктів навчання і виховання, висвітлюють концептуальні позиції та експериментальні методики щодо вдосконалення сучасної педагогічної освіти.

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького протокол № 7 від 24.12.2024 р.

<http://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv>

Входить до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з педагогічних наук (спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки, 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 014 Середня освіта, 015 Професійна освіта відповідно до Наказу МОН України від 02.07.2020 №886.
<http://nfv.ukrintei.ua/view/5b1925e27847426a2d0ab4b6>

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 14524-3495Р від 15.09.2008 р.
Свідоцтво про державну перереєстрацію
КВ № 22131-12031 ПР від 16.05.2016 р.

doi: 10.33842/22195203-2024-2-33-58

© Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2024

ЗМІСТ

ОСВІТА У ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИХ РЕФЛЕКСІЯХ

Баранцова Ірина	Соціально-педагогічні чинники розвитку міжетнічних відносин студентів.....	9
Ніколова Симона, Граммену Хрисула-Марія	Сприймання вчителями початкової освіти міжкультурної освіти та їх психічна стійкість	15
Батарейна Ірина, Чижикова Ганна	Надання соціальних послуг сім'ям, які опинились в складних життєвих обставинах	23
Бунчук Оксана, Марецька Юлія, Таблер Тетяна	Просвітницький рух в Україні кінця XIX ст.	30
Жейнова Світлана, Канарова Ольга	Патріотичне виховання дітей дошкільного віку як складова соціокультурного контексту	35
Житнік Тетяна	Визначення критеріїв успішної інтеграції дітей-біженців раннього та дошкільного віку з України в Німеччині (за результатами онлайн-опитування батьків дітей зазначених категорій)	43
Комарницький Кирило, Чорна Альона	Аналіз вітчизняного й іноземного досвіду методичного забезпечення з кібернетичної безпеки у професійній підготовці майбутніх інженерів-програмістів.....	52
Кумейко Владислав, Чорна Альона	Зарубіжний досвід використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій під час змішаного навчання у професійній підготовці фахівців у галузі інформаційних технологій.....	61
Ляпунова Валентина, Бунчук Оксана	Громадські організації як умова розвитку соціальної активності підлітків.....	69
Наумук Ірина, Наумук Олексій	Сучасні стратегії та методики формування критичного мислення у здобувачів освіти.....	75
Терещенко Світлана	Цінності моральності як основа розвитку етичного лідерства в освітньому середовищі	83
Федюніна Олена	Класифікація цінностей ЄС та підходи до їх формування у педагогіці.....	89
Фунтікова Ольга	Філософія інклюзії: проблеми, теорія і практика.....	94
Шевченко Юлія, Кондратенко Валентина	Соціально-педагогічні виміри інклюзивної освіти в країнах Європейського Союзу.....	101
Шершньова Олена	Робота тьютора в навчальному процесі: перспективи та розвиток у порівнянні з країнами ЄС	107

ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Врубель Анна	Здоров'язберезувальний та здоров'явіднолювальний потенціал музикотерапії у кризових ситуаціях сьогодення	114
Дубяга Світлана, Чумаченко Олександра	Гейміфікація як засіб навчання мови й мовлення молодших школярів.....	121
Дьоміна Владислава	Патріотичне виховання в системі початкової освіти на сучасному етапі державотворення.....	126
Ковальова Ольга, Дякун Олена	Особливості використання арттерапевтичних технологій в роботі з емоційним станом «Образ»	131

Ковальова Ольга, Юдасва Поліна	
Прокрастинація як психологічний феномен: види, компоненти та причини виникнення	140
Пашенко Інна	
Здоров'язбережувальні технології та специфіка їх впровадження в освітній процес майбутніх вчителів мистецтва.....	146
Сасенко Юлія, Сухомлінова Анастасія, Сухомлінова Юлія	
Діти в епоху штучного інтелекту: як підготувати дітей до цифрового майбутнього.....	154
Черкашина Крістіна	
Формування соціальних навичок у дітей початкової ланки через навчання в групах	160

СУЧАСНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Барбашова Ірина	
Вимоги нормативних документів про зміст початкової освіти щодо сенсорного розвитку молодших школярів.....	165
Євлах Максим, Сердюк Ірина	
Сучасні педагогічні аспекти формування медіаграмотності у професійній підготовці фахівців з цифрових технологій.....	171
Канарова Ольга, Нахалова Ольга	
Вдосконалення фахових компетентностей педагогів закладів дошкільної освіти з формування позитивного світосприйняття у дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану засобами арттерапії.....	179
Коноваленко Тетяна, Сахацька Оксана	
Шляхи формування інформаційної і медіаграмотності на уроках англійської мови в середній школі	185
Митяй Зоя, Сіроштан Тетяна	
Формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх педагогів у процесі фахової підготовки	191
Надольська Юлія, Єпіфанцева Лариса, Єгорова Юлія	
Формування соціокультурної компетентності здобувачів вищої освіти в процесі вивчення іноземної мови та літератури	197
Наумук Ірина, Наумук Олексій	
Навчання майбутніх програмістів роботі із комп'ютерними мережами: використання SNMP як засобу для взаємодії із мережевим обладнанням	203
Переверзєва Олена	
Здоров'язберігаючі освітні технології у процесі навчання музиканта-виконавця	209
Сопіна Людмила	
Концептуальні ідеї методики формування індивідуальної освітньої траєкторії студентів у процесі професійної підготовки вчителів музичного мистецтва	218
Четвертак Тетяна	
Особливості проведення лабораторних робіт з хімічних дисциплін у змішаному форматі навчання з використанням хмарних сервісів у закладах вищої освіти	226
Чихун Віталій, Круглик Владислав	
Сучасний стан проблеми розробки гейміфікаційних стратегій у процесі навчання фахівців з цифрових технологій.....	234

АСПІРАНТСЬКІ СТУДІЇ

Балашова Вікторія	
Дошкільна освіта в Україні та Чехії: порівняльний аналіз педагогічних підходів та інновацій.....	240
Букша Михайло	
Організаційні засади цифрової трансформації закладів професійно-технічної освіти	249
Манжула Олександр	
Методика використання ресурсів неформальної освіти у професійній підготовці фахівців з цифрових технологій.....	257

Негрій Ірина

Розвиток української національної та культурної ідентичності дітей старшого дошкільного віку як чинника їхньої соціально-громадянської компетентності.....265

Негрій Ольга

Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми раннього віку в умовах надзвичайних ситуацій272

Сидорчук Руслан

Теоретичний аналіз проблеми формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх фахівців іт-технологій засобами проєктних методів навчання.....281

Відомості про авторів288

CONTENTS

EDUCATION IN PHILOSOPHICAL AND ANTHROPOLOGICAL REFLECTIONS

Barantsova Iryna	
Socio-pedagogical factors in the development of interethnic relations among students.....	9
Nikolova Simona, Grammenou Chrysoula-Maria	
Perceptions of primary education teachers of intercultural education and their mental resilience.....	15
Batareina Iryna, Chyzhykova Hanna	
Provision of social services to families who find themselves in difficult life circumstances.....	23
Bunchuk Oksana, Maretska Yuliia, Tabler Tetiana	
Enlightenment movement in Ukraine at the end of the 19th century.....	30
Zheinova Svitlana, Kanarova Olha	
Patriotic education of preschool children as a component of the sociocultural context	35
Zhytnik Tetiana	
Determination of the criteria for the successful integration of refugee children of early and preschool age from Ukraine in Germany (according to the results of the online survey of parents of children of the specified categories)	43
Komarnytsky Kyrylo, Chorna Alona	
Analysis of domestic and foreign experience of methodological provision of cybernetic security in the professional training of future software engineers	52
Kumeiko Vladyslav, Chorna Alona	
Foreign experience of using information and communication technology tools during blended education in the professional training of information technology specialists	61
Liapunova Valentyna, Bunchuk Oksana	
Civil organization as a condition for the development of social activity of teenagers	69
Naumuk Iryna, Naumuk Oleksii	
Modern strategies and methods of forming critical thinking in students	75
Tereshchenko Svitlana	
Moral values as the basis for developing ethical leadership in the educational environment	83
Fediunina Olena	
Classification of EU values and approaches to their formation in pedagogy.....	89
Funtikova Olha	
Philosophy of inclusion: problems, theory and practice	94
Shevchenko Yuliia, Kondratenko Valentyna	
Socio-pedagogical dimensions of inclusive education in European Union countries.....	101
Shershnova Olena	
Tutor's work in the educational process: perspectives and development in comparison with EU countries	107

PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY OF THE CREATIVE PERSONALITY DEVELOPMENT

Vrubel Anna	
Health-protecting and health-rehabilitating potential of music therapy in today's crisis situations.....	114
Dubiaha Svitlana, Chumachenko Oleksandra	
Gamification as a tool for language and speech learning among younger schoolchildren	121
Domina Vladyslava	
Patriotic education in the primary education system at the present stage of state building	126
Kovalova Olga, Diakun Olena	
Peculiarities of using art-therapeutic technologies in working with the emotional state of "Resentment"	131
Kovalova Olga, Yudaieva Polina	
Procrastination as a psychological phenomenon: types, components, and causes	140

Pashchenko Inna

Health-preserving technologies and the specificity of their implementation
in the educational process of future art teachers 146

Saienko Yuliia, Sukhomlinova Anastasiia, Sukhomlinova Yuliia

Children in the age of artificial intelligence: how to prepare children for the digital future 154

Cherkashyna Kristina

Formation of social skills in primary school children through group learning 160

CONTEMPORARY PEDAGOGICAL EDUCATION: PROBLEMS AND PROSPECTS**Barbashova Iryna**

Requirements of regulatory documents regarding the primary education content in relation
to the sensory development of younger school children 165

Ievlakh Maksym, Serdiuk Iryna

Modern pedagogical aspects of the formation of media literacy in the professional training
of specialists in digital technologies 171

Kanarova Olha, Nakhalova Olha

Improving the professional competencies of preschool educators in shaping a positive
worldview in preschool children during wartime conditions through art therapy 179

Konovalenko Tetiana, Sakhatska Oksana

The ways of media literacy development in English classes in secondary school 185

Mytai Zoia, Siroshtan Tetiana

Formation of professional-communicative competence of future teachers in the process
of professional training 191

Nadolska Yuliia, Yepifantseva Larysa, Yehorova Yuliia

Formation of Sociocultural Competence of Higher Education Students in the Process
of Studying a Foreign Language and Literature 197

Naumuk Iryna, Naumuk Oleksii

Teaching future programmers to work with computer networks: using snmp as a tool
to interact with network equipment 203

Pereverzeva Olena

Health-saving educational technologies in the process of education of a musician-performer 209

Sopina Liudmila

The conceptual ideas of the methods of the formation of the individual educational trajectory
of the students in the process of the professional training of music teachers 218

Chetvertak Tetiana

Features of conducting laboratory work on chemical disciplines in a blended educational
format using cloud services in institutions of higher education 226

Chykhun Vitalii, Kruhlyk Vladyslav

The current state of the problem of developing gamification strategies in the process
of training specialists in digital technology 234

POST-GRADUAL WORKSHOP**Balashova Viktoriia**

Preschool education in Ukraine and the Czech Republic: a comparative analysis
of pedagogical approaches and innovations 240

Buksha Mykhailo

Organizational principles of digital transformation of vocational and technical
education institutions 249

Manzhula Oleksandr

Methodology of using informal education resources in vocational training of digital
technology specialists 257

Nehrii Iryna

The development of the Ukrainian national and cultural identity of children of senior
preschool age as a factor of their social and civil competence 265

Nehrii Olha

Preparation of future educators to work with early age children in emergency situations.....272

Sydorchuk Ruslan

Theoretical analysis of the problem of formation of information and digital competence
of future IT technology specialists by means of project learning methods281

Information about authors291

УДК 37.015.31:17.022.1(4)

КЛАСИФІКАЦІЯ ЦІННОСТЕЙ ЄС ТА ПІДХОДИ ДО ЇХ ФОРМУВАННЯ У ПЕДАГОГІЦІ

Олена Федюніна

*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького***Анотація:**

Статтю присвячено аналізу цінностей Європейського Союзу (ЄС) та визначенню підходів до їх формування у педагогічній практиці. Здійснено класифікацію цінностей ЄС на три основні групи: базові (гідність, права людини), соціальні (рівність, солідарність) та інституційні (демократія, верховенство права). Окреслено когнітивний, проєктний та комунікативний підходи до інтеграції цих цінностей у навчальний процес, особливо в контексті підготовки майбутніх філологів. Запропоновано методичні рекомендації щодо використання інтерактивних технологій (кейс-методу, рольових ігор, дебатів) для розвитку громадянських і міжкультурних компетентностей. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення освітніх програм і сприяти формуванню європейської ідентичності у студентів.

Ключові слова:

цінності ЄС; класифікація цінностей; педагогіка; європейська ідентичність; освітній процес; освітні підходи.

Resume:

Fediunina Olena. Classification of EU values and approaches to their formation in pedagogy.

The article is devoted to the analysis of the values of the European Union (EU) and the determination of approaches to their formation in pedagogical practice. The EU values were classified into three main groups: basic (dignity, human rights), social (equality, solidarity) and institutional (democracy, rule of law). Cognitive, project and communicative approaches to the integration of these values into the educational process are outlined, especially in the context of training future philologists. Methodological recommendations for the use of interactive technologies (case method, role-playing games, debates) for the development of civic and intercultural competences are offered. The results of the research can be used to improve educational programs and contribute to the formation of European identity among students.

Key words:

EU values; classification of values; pedagogy; European identity; educational process; educational approaches.

Постановка проблеми. У сучасному світі, що характеризується глобалізацією, міжкультурними взаємодіями та інтеграційними процесами, формування цінностей Європейського Союзу (ЄС) стає важливим завданням освіти. Цінності ЄС, які включають повагу до людської гідності, свободу, демократію, рівність, верховенство права та права людини, є основою для побудови справедливого та стабільного суспільства. Їхня значущість виходить за межі політики та має ключову роль у вихованні свідомих громадян, здатних діяти в умовах сучасного глобалізованого світу.

Однак, у педагогічній практиці залишається недостатньо розробленим питання класифікації цих цінностей та визначення ефективних підходів до їхнього формування. Існуючі освітні програми часто мають фрагментарний характер і не забезпечують системного впровадження європейських цінностей у процес підготовки студентів, зокрема майбутніх філологів, які відіграють ключову роль у культурній та міжкультурній комунікації.

Ця проблема набуває особливого значення в контексті України, яка активно рухається в напрямку європейської інтеграції. У зв'язку з цим постає необхідність теоретичного обґрунтування класифікації цінностей ЄС та визначення підходів до їхнього педагогічного впровадження, що дозволить створити ефективну систему формування європейської ідентичності у студентської молоді.

Отже, актуальність статті обумовлена потребою у науковому вирішенні цих питань, а також практичними завданнями вдосконалення педагогічних методів і підходів до виховання

сучасних громадян у дусі європейських цінностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень показує, що проблематика формування цінностей ЄС в педагогіці розглядається у кількох напрямках, проте систематизація цих підходів і класифікація цінностей досі залишаються недостатньо розробленими. Австралійський науковець А. Гельмке досліджував освітню політику ЄС, зокрема роль навчальних програм у формуванні таких цінностей, як демократія, толерантність і соціальна рівність. Він пропонував інтегрувати такі цінності через міждисциплінарні курси та позакласні активності. Німецький філософ та соціолог Ю. Хабермас акцентував увагу на значенні комунікативної дії для формування демократичних цінностей. Його концепція «публічної сфери» є фундаментом для розуміння механізмів виховання активного громадянства через діалог. М. Джонсон в свою чергу проаналізував роль міжкультурної комунікації у формуванні глобального мислення та культурної толерантності, що є основою для побудови ціннісної єдності у європейському просторі. Європейська Комісія та Європейський Парламент регулярно публікують аналітичні звіти, які визначають ключові цінності ЄС та їхні пріоритети у контексті освіти і молодіжної політики. Зокрема, стратегія «Європейський освітній простір 2025» акцентує увагу на необхідності формування компетенцій, що базуються на цінностях демократії та соціальної інтеграції.

Н. Кулик, О. Пастух досліджували впровадження принципів Європейської хартії

прав людини в освітній процес. Їхні роботи пропонують методичні рекомендації щодо виховання громадянських компетентностей через інтерактивні методи навчання.

Попри значний інтерес до теми, недостатньо вивченими залишаються питання класифікації цінностей ЄС за групами (базові, соціальні, інституційні) та інтеграції цих цінностей у конкретні педагогічні методики. Стаття має на меті заповнити цю прогалину, запропонувавши новий системний підхід до формування цінностей ЄС у педагогіці.

Формулювання цілей статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування класифікації цінностей Європейського Союзу (ЄС) та визначення підходів до їхнього формування у педагогічній практиці.

Для досягнення цієї мети було поставлено такі завдання:

- проаналізувати основні цінності ЄС та їх значення у сучасному освітньому контексті;
- розробити класифікацію цінностей ЄС за ключовими групами (базові, соціальні, інституційні);
- визначити підходи до інтеграції цінностей ЄС у процес підготовки майбутніх фахівців, зокрема у сфері філології;
- запропонувати методичні рекомендації щодо формування цінностей ЄС у педагогічній діяльності.

Ці завдання спрямовані на створення системного підходу до впровадження цінностей ЄС у навчальний процес, що сприятиме вихованню свідомих, відповідальних та компетентних громадян, здатних адаптуватися до викликів глобалізованого суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цінність – це багатозначне філософське поняття, що здебільшого асоціюється зі схваленням уявлень більшості людей щодо певних явищ. Важливо підкреслити, що розвиток суспільства безпосередньо залежить від оцінки його цінностей. Тоталітарні режими, як можна побачити на прикладі колишнього СРСР, значно обмежують права та свободи громадян, ставлячи під сумнів такі основоположні поняття, як свобода слова та думки. Це, без сумніву, призвело до загибелі багатьох людей, які не поділяли комуністичної ідеології. Відсутність таких цінностей, як свобода особистого життя, віросповідання та рівність, уповільнює розвиток як суспільства в цілому, так і кожної особистості зокрема. На противагу, демократичні держави сприяють розвитку людей саме через цінності, забезпечуючи їм рівні права, свободи та можливості.

Європейський Союз – це не лише політико-економічне об'єднання, а й культурно-ціннісне співтовариство. Наразі він об'єднує 27 країн, де діють принципи демократичного ладу. Усі цілі та цінності Союзу зафіксовані у відповідних правових документах ЄС, таких як «Хартія фундаментальних прав Європейського Союзу», «Європейська конвенція з прав людини», «Європейська соціальна хартія», Лісабонський договір та інші.

У Лісабонському договорі детально викладено основні цінності ЄС. Цей договір передбачає забезпечення суспільства правосуддям та безпекою, боротьбу із соціальною ізоляцією, повагу до людської гідності та прав особистості, а також вирішення актуальних соціальних проблем. Вважаємо, що, демократія також є цінністю, оскільки вона відкриває можливості для досягнення інших ключових цілей, таких як свобода, рівність, справедливість тощо.

Базові цінності Європейського Союзу є основоположними принципами, на яких базується діяльність організації та які визначають її напрям розвитку, законодавчу політику та внутрішню культуру. Вони закріплені в основних документах ЄС, таких як Лісабонський договір та Хартія основних прав Європейського Союзу, та є спільними для всіх країн-членів. Ці цінності не лише сприяють забезпеченню добробуту громадян, але й служать фундаментом для мирного співіснування, демократії та процвітання всього регіону.

Основними базовими цінностями ЄС є:

- повага до людської гідності
- свобода
- демократія
- рівність
- верховенство права
- повага до прав людини

Для більш детального розкриття цього питання розглянемо деякі із запропонованих цінностей та ступінь їхньої реалізації в правовій системі України.

Верховенство права є ключовим принципом, який означає, що ніхто не може стояти вище закону, а кожна особа, незалежно від свого соціального чи посадового статусу, повинна нести відповідальність за власні правопорушення. Водночас сам закон не може суперечити природним правам людини. В Україні цей принцип закріплений у частині 1 статті 8 Конституції. Проте, попри законодавче закріплення, ситуація з його реалізацією залишається складною. Це підтверджують численні авторитетні міжнародні дослідження, які вказують на значні порушення верховенства права у нашій державі.

Водночас спостерігається зростання готовності українців підтримувати цей принцип та жити за його нормами. Для покращення ситуації необхідне впровадження глибоких реформ у судовій системі та правоохоронних органах. Загалом значення верховенства права неможливо переоцінити, адже саме воно є фундаментальною основою, на якій будуються правові системи всіх сучасних і розвинених держав.

Права людини – це сукупність фундаментальних природних свобод і гарантій, які невіддільні від самої сутності людського існування. Україна має значні досягнення у сфері захисту прав людини та є однією з 47 країн-членів Ради Європи – організації, основна мета якої полягає у забезпеченні та захисті прав людини. Важливість цієї цінності закріплена й у Конституції України, зокрема у статтях 21 та 22.

Водночас існують серйозні виклики. Україна залишається серед лідерів за кількістю скарг, поданих до Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), що свідчить про численні випадки порушень цих прав. Подолання подібних проблем неможливе без системного реформування виконавчої та судової влади, які повинні гарантувати справедливість і дотримання прав людини на практиці.

Забезпечення прав людини є одним із пріоритетних завдань Європейського Союзу, що закріплено у його основоположних документах. Це підкреслює надзвичайну важливість цієї цінності як для країн-членів ЄС, так і для України, яка прагне стати частиною цього міжнародного об'єднання.

Демократія, як політичний режим, вимагає постійного вдосконалення, і одна з ключових складових її розвитку – це участь громадян у прийнятті рішень, зокрема через референдуми. Система загальнонаціональних та регіональних референдумів дозволила б українцям не тільки безпосередньо брати участь у визначенні важливих питань, а й підвищити загальний рівень політичної свідомості і відповідальності.

Однак важливо також зазначити, що впровадження референдумів потребує не лише технічних механізмів, але й відповідної правової, інституційної та інформаційної підтримки. Потрібно забезпечити, щоб ці процеси були прозорими, справедливими та інформованими, щоб результати відповідали волі громадян і служили на користь розвитку країни.

Водночас, сучасне українське мистецтво і медіа можуть стати потужними інструментами для сприяння цьому процесу, створюючи платформу для відкритого обговорення і підвищення рівня поінформованості суспільства щодо важливих питань.

Мир – це стан спокою та гармонії в суспільстві. Як європейська цінність, він розглядається не лише як внутрішній спокій людини, а й як відсутність конфліктів між групами людей, народами та державами. Європейський Союз також підкреслює принцип загальної безпеки, закріплений у його Статуті, як важливу складову миру. Європейська спільнота вже втомилася від воєн, які мали місце в минулому столітті, тому цінність миру стала центральною у європейському суспільстві. Українці сьогодні, як ніхто інший, усвідомлюють важливість миру. В умовах війни на сході країни кожен українець прагне повернутися до мирного життя. Історично українці завжди були миролюбним народом, і війна не є характерною для нашої культури та менталітету. Тому, сподіваючись на позитивні зміни, ми маємо прагнути до миру на нашій землі.

Рівність – це принцип, згідно з яким усі члени суспільства мають рівні права та обов'язки. Вона тісно пов'язана з такою цінністю, як самореалізація особистості. Хоча рівність закріплена в Конституції, її практична реалізація в Україні стикається з численними труднощами. Рівність передбачає відсутність дискримінації за будь-якою ознакою. Однак у українському законодавстві можна знайти прояви дискримінації, зокрема за статевою ознакою, особливо у трудовому праві. Однак, це не єдина проблема, що заважає реалізації принципу рівності. Головне питання полягає у самому українському суспільстві. Для досягнення справжньої рівності необхідні глибокі реформи в різних сферах життя, однак структурні зміни не гарантують, що рівність стане звичною для громадян. Вона може бути утверджена лише через фактичне впровадження цих цінностей у повсякденне життя українців. Таким чином, європейські цінності утворюють єдину систему, в якій реалізація однієї цінності неможлива без реалізації іншої. Щодо законодавчої бази, то в Україні вже закладені основи для її впровадження, необхідні лише політична воля законодавців та активна просвітницька робота з боку виконавчої влади. Інтеграція міжнародного законодавства в правову систему України, а також адаптація законів розвинених європейських країн можуть допомогти втілити європейські цінності. Проте цей процес потребує обережності, зважаючи на особливості українського правового менталітету та національної культури. Це не має бути простим копіюванням, оскільки це може призвести до негативних наслідків. Отже, впровадження європейських цінностей в Україні є складним завданням, що залежить від багатьох об'єктивних і суб'єктивних чинників.

Ці цінності є основою спільних соціальних та культурних стандартів, які не лише об'єднують громадян різних країн-членів, але й визначають унікальність європейського співтовариства порівняно з іншими міжнародними об'єднаннями.

Аналізуючи цінності ЄС, ми розділили їх на три ключові групи. Першою групою є базові цінності (універсальні), до яких входять: повага до людської гідності, права людини. Наступною групою є соціальні цінності, які включають в себе рівність, солідарність, справедливість. І третьою групою є інституційні цінності – демократія, верховенство права.

Ці цінності є основою політичного, соціального та економічного розвитку ЄС і служать дороговказом для держав-членів у їхній внутрішній та зовнішній політиці.

З метою більш чіткого розуміння базові цінності можна систематизувати ще у кілька груп:

- права людини і свободи;
- демократія та верховенство права;
- соціальна справедливість і солідарність;
- толерантність і культурна різноманітність;
- свобода та безпека;
- права меншин.

Кожна з цих груп включає конкретні принципи та підходи, що забезпечують розвиток Європейського Союзу як єдиної демократичної спільноти.

Права людини є основою ціннісної системи ЄС і передбачають повагу до людської гідності, свободу особистості, рівність і недискримінацію, захист соціальних та економічних прав.

Повага до гідності людини є непорушною і фундаментальною цінністю ЄС. Це означає заборону катувань, принижень та нелюдського поводження й захист фізичної і моральної цілісності людини.

Свобода особистості передбачає реалізацію прав особистості, таких як свобода слова і висловлення думок, свобода совісті та релігії, свобода об'єднань і мирних зібрань, свобода пересування у межах ЄС.

Щодо рівності і недискримінації, то ЄС прагне забезпечити рівність можливостей та викоринити дискримінацію за такими ознаками, як раса, колір шкіри, етнічне походження; стать, вік, інвалідність; релігійні переконання, сексуальна орієнтація. Наприклад, Хартія основних прав ЄС забороняє будь-які форми дискримінації та закріплює принцип рівності перед законом.

Соціальні та економічні права ЄС підтримує, дотримуючись правил справедливих умов праці, соціального захисту і медичної допомоги, освіти та професійного розвитку.

Демократія та верховенство права є наріжними принципами функціонування ЄС. Держави-члени ЄС керуються принципами демократичності, що передбачає проведення вільних і прозорих виборів, участь громадян у політичному процесі, забезпечення підзвітності влади.

Щодо верховенства права, то цей принцип означає, що всі органи влади та громадяни підпорядковуються закону, а правосуддя є незалежним і неупередженим. Наприклад, Європейський Суд Справедливості забезпечує дотримання законів ЄС у всіх державах-членах.

Соціальна справедливість та солідарність є основою соціальної політики ЄС і передбачають рівність можливостей, захист вразливих груп населення та соціальний діалог. Рівність можливостей забезпечує рівний доступ до ресурсів та можливостей для всіх громадян. Захист вразливих груп населення – особлива увага приділяється людям з інвалідністю, літнім людям та соціально незахищеним верствам населення. Соціальний діалог сприяє співпраці між роботодавцями, працівниками та урядами.

ЄС підтримує толерантність та культурну різноманітність, поважаючи права національних меншин та розвиток багатокультурного суспільства. Задля захисту культурної спадщини ЄС сприяє збереженню та розвитку національних культур. Окрім цього, спостерігається багатомовність. Офіційними мовами ЄС є 24 мови, що відображає повагу до мовної різноманітності.

Ця група цінностей поєднує свободу особистості із гарантуванням безпеки громадян.

Основні напрями цієї діяльності – боротьба з тероризмом і злочинністю та забезпечення кібербезпеки, захист кордонів і міграційна політика.

Також ЄС захищає права етнічних, мовних та релігійних меншин. Ці права включають в себе право на використання рідної мови, право на свободу віросповідання, право на збереження культурної самобутності.

Висновки. Результати дослідження показують, що формування професійної етики на основі європейських цінностей допоможе підготувати педагогів, здатних ефективно працювати в умовах євроінтеграційних викликів та виховувати майбутні покоління в дусі демократії та толерантності. Європейські цінності, такі як повага до людської гідності, свобода, демократія, толерантність, рівність і соціальна відповідальність, є ключовими орієнтирами для розвитку професійної етики майбутніх учителів. Вони сприяють формуванню педагогів, які зможуть виховувати у своїх учнів громадянську свідомість і відповідальність,

забезпечуючи реалізацію демократичних принципів в освітньому процесі.

Базові цінності ЄС є основою політичного та соціального ладу об'єднання. Вони гарантують права громадян, забезпечують демократію та сприяють соціальній єдності та культурному розвитку. Дотримання цих цінностей є обов'язковим для всіх держав-членів, що робить ЄС прикладом стабільного та справедливого суспільства.

Проведене дослідження обґрунтовує важливість інтеграції цінностей Європейського Союзу (ЄС) у сучасну педагогічну практику як ключового чинника формування європейської ідентичності та громадянської свідомості у студентів. У статті запропоновано класифікацію цінностей ЄС, яка охоплює три основні групи: базові (гідність, права людини), соціальні

(рівність, солідарність) та інституційні (демократія, верховенство права).

На основі аналізу сучасних педагогічних теорій визначено три підходи до формування цінностей: когнітивний, проєктний і комунікативний. Застосування цих підходів у навчальному процесі дозволяє ефективно інтегрувати європейські цінності у процес підготовки фахівців, зокрема майбутніх філологів.

Результати дослідження мають наукову і практичну цінність для вдосконалення освітніх програм, спрямованих на розвиток громадянських компетентностей і міжкультурної комунікації, що є необхідним у контексті європейської інтеграції України. Подальший науковий пошук може бути зосереджений на розробці конкретних методик і моделей оцінки сформованості цінностей у студентів.

Список використаних джерел

- Barcykova, L.S. (2019). *Європейські цінності та їх роль у розвитку сучасної освіти*. Наукова думка.
- Kravchuk, O.O. (2021). *Педагогічні аспекти формування європейських цінностей у молоді*. Поліський університет.
- European Union. (2018). *Strategies and approaches to the formation of European values in the education system*. Official Journal of the European Union.
- Romanova, L.A. (2020). *Формування громадянської свідомості через європейські цінності в освіті*. Освітній простір.
- Savchenko, L.V. (2017). *Європейська інтеграція та її вплив на освітні процеси в Україні*. Літера ЛТД.
- Fedorenko, O.P. (2019). *Цінності Європейського Союзу в контексті педагогічної практики*. Львів: Академвидав.
- Huseva, T.A. (2018). *Класифікація соціальних цінностей у європейському контексті*. Остронад: Науковий погляд.
- Martyniuk, I.S. (2022). *Роль толерантності та демократії у формуванні професійної етики педагогів*. Вища школа.
- European Commission. (2020). *European values: Approaches to youth education in the European Union*. European Commission.
- Globa, O.V. (2019). *Європейські цінності в контексті міжнародної освіти*. Південний університет.

References

- Barcykova, L.S. (2019). European values and their role in the development of modern education. Scientific Thought. [in Ukrainian]
- Kravchuk, O.O. (2021). Pedagogical aspects of the formation of European values in youth. Polissia University. [in Ukrainian]
- European Union. (2018). Strategies and approaches to the formation of European values in the education system. Official Journal of the European Union. [in English]
- Romanova, L.A. (2020). Formation of civic consciousness through European values in education. Educational Space. [in Ukrainian]
- Savchenko, L.V. (2017). European integration and its impact on educational processes in Ukraine. Litera LTD. [in Ukrainian]
- Fedorenko, O.P. (2019). European Union values in the context of pedagogical practice. Lviv: Akademvydav. [in Ukrainian]
- Huseva, T.A. (2018). Classification of social values in the European context. Ostromad: Scientific Perspective. [in Ukrainian]
- Martyniuk, I.S. (2022). The role of tolerance and democracy in the formation of professional ethics of educators. Higher School. [in Ukrainian]
- European Commission. (2020). European values: Approaches to youth education in the European Union. European Commission. [in English]
- Globa, O.V. (2019). European values in the context of international education. Southern University. [in Ukrainian]

Відомості про автора:

Федюніна Олена Ігорівна

elena.fedyunina31@gmail.com

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя,
Запорізька обл., 69000, Україна

doi: 10.33842/22195203-2024-2-33-89-93

Information about the author:

Fediunina Olena Ihorivna

elena.fedyunina31@gmail.com

Bogdan Khmelnytsky Melitopol State
Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

doi: 10.33842/22195203-2024-2-33-89-93

Матеріал надійшов до редакції 11. 11. 2024 р.
Прийнято до друку 30. 11. 2024 р.

Received at the editorial office 11. 11. 2024.
Accepted for publishing 30. 11. 2024.

Наукове видання

**Науковий вісник
Мелітопольського державного педагогічного університету
Серія: Педагогіка**

Випуск XXXIII

Матеріали подано мовою оригіналу.

Автори опублікованих матеріалів несуть цілковиту відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

**Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали.
Рукописи не повертаються.**

**Підписано до друку 26.12.2024 р. Формат 60х84/8. Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. акр. 34,18. Тираж 300 примірників**

**Видавець
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Адреса: вул. Наукового містечка, 59, м. Запоріжжя, Запорізька область, Україна, 69000
Тел. (0619) 44 04 64
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої продукції
від 16.05.2012 р. серія ДК № 4324**

**Надруковано ФО-П Однорог Т.В.
Тел. (098) 243 96 51
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої продукції
від 29.01.2013 р. серія ДК № 4477**